

Lausunto

15.03.2023

Asia: VN/18255/2021

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva työryhmämietintö

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

Korvausvaatimuksen käsittely hallintoprosessissa (s.20–21)

Työryhmä toteaa mietinnössään, että julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevissa selvityksissä ja arvioinneissa sekä asiasta annetuissa lausunnoissa on usein tarkasteltu toimivallan jakoa eri tuomioistuinlinjojen kesken korvausvaatimusten käsittelyssä. Työryhmän näkemyksen mukaan erityisesti hallintotuomioistuinten taholta on tuotu tällöin esiin mahdollisuus siihen, että hallintotuomioistuin voisi erityisesti muutoksenhaun yhteydessä tutkia vahingonkorvausvaatimuksen, jossa on kysymys siitä, että valittaja on kärsinyt vahinkoa valituksenalaisen virheellisen päätöksen vuoksi. Menettelyn etuna olisi se, että viranomaispäätöksen virheellisyys ja korvausvaatimus voitaisiin käsitellä samassa oikeudenkäynnissä. Jo Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (Komiteanmietintö 2003:3) tarkasteltiin julkisyhteisöön kohdistettujen korvausriitojen käsittelemisen siirtämistä yleisiltä tuomioistuimilta hallintotuomioistuimiin.

Työryhmä on katsonut, että sen tehtävänä ei ole sen arviointi, tulisiko julkisyhteisöön kohdistuvien korvausvaatimusten käsittelyä uudistaa eri tuomiois-tuinlinjojen kesken eikä työryhmällä olisi jo käytettävissä olevan määräajankaan perusteella siihen edellytyksiä. Kysymys on työryhmän mukaan periaatteellisesti merkittävä ja monitahoinen. Työryhmä toteaa lisäksi, että tarkasteltavana tulisi olla samanaikaisesti myös muitakin yleisten tuomioistuinten ja hallintotuomioistuinten rajapintaan

kuuluvia asiaryhmiä, kuten julkisyhteisön tekemiin sopimuksiin liittyvät korvaus- ja muut vaatimukset.

Hallinto-oikeus yhtyy työryhmän näkemyksiin. Korvausvaatimusten käsittelymahdollisuus hallintoprosessissa tulisi selvittää erikseen. Tältä osin hallinto-oikeus lausuu seuraavaa. Tuomioistuinelaitoksen kehittämiskomitea esitti 2000-luvun alussa kysymyksen siitä, olisiko tarkoituksenmukaista siirtää julkisyhteisöjen korvausriitojen käsitteleminen yleisiltä tuomioistuimilta hallintotuomioistuimiin. Komitea totesi kysymyksen olevan laaja ja nykytilan säilyttämistä voitiin perustella useilla syillä. Nykytilan säilyttämisen puolesta puhuvana seikkana komitea katsoi olevan sen, että tällöin vältetään vahingonkorvauslain soveltamisen jakautuminen kahdelle lainkäyttölinjalle. Lisäksi arvioitiin, että korvausvaatimukset tulisivat lisääntymään, jos vahingonkorvausvaatimusten käsittely mahdollistettaisiin hallintotuomioistuimille. Kolmas peruste oli puolestaan se, että oikeudenkäyntimenettelyt yleisissä tuomioistuimissa ja hallintotuomioistuimissa pohjautuvat erillisiin prosessilakeihin. Mikäli hallintotuomioistuimiin siirtyisi vahingonkorvausasioiden käsitteleminen, myös oikeudenkäyntimenettelyä olisi komitean mukaan näiltä osin muokattava vastaamaan vastaavantyyppisten asioiden käsittelyä yleisissä tuomioistuimissa.

Tästä huolimatta komitea katsoi, että painavat syyt puolsivat nykytilan muuttamista koskevan selvittämistyön aloittamista. Selvitystyön aloittaminen oli komitean mielestä perusteltua ensinnäkin siksi, että yksityisen kannalta järjestelmä ei ole yksinkertainen. Komitea totesi myös, että nykyjärjestelmässä on jo eräitä erityissäännöksiä, joiden perusteella korvausasia käsitellään hallinto-oikeudellisesti. Komitea jatkoi perustelujaan seuraavasti. Pääasian (eli yleensä muutoksenhaun) ja korvauskanteen keskittäminen hallintotuomioistuimeen voisi olla oikeussuojajärjestelmän kokonaisuuden kannalta myönteistä, koska hallintopäätöksen lainmukaisuuden ja korvausvastuun perusteiden arvioinnissa on monia yhteisiä piirteitä. Näin asian käsittelyyn ei tarvittaisi kahta eri tuomioistuimessa toimivaa kokoonpanoa ja vahinkoa kärsineellekin menettely voisi tämän vuoksi muodostua yksinkertaisemmaksi. Oikeudellisen asiantuntemuksen turvaamisen kannalta, ja oikeusvarmuuden kannalta, olisi sitä paitsi komitean mukaan perusteltua, että esimerkiksi verotukseen liittyviä korvausasioita käsittelevät veroasioita tuntevat hallinto-oikeustuomarit. Tällainen aineellisoikeudellisen asiantuntemuksen turvaaminen vastaisi myös niitä linjauksia, joihin komitea päätyy jäljempänä mietinnössään jaksossa IX.2.2. Tuomareiden erikoistuminen. Lisäksi komitean mukaan oli aihetta kiinnittää huomiota EY-oikeuden (nykyään EU-oikeus) vaatimuksiin, sillä oikeusturvan tehokkuuteen vaikuttaa myös se, missä laajuudessa valtio voi joutua korvausvastuuseen EY-oikeuden vastaisesta menettelystä. Kun EY-oikeudelliset asiat ovat tyyppillisiä juuri hallintolainkäytössä, tarkoituksenmukaista komitean mukaan oli, että näihin asioihin liittyvät korvausasiatkin käsiteltäisiin hallintolainkäytössä.

Komitean mietinnön jälkeen oikeuskäytäntö on kehittynyt muun muassa EU-oikeuden rikkomista koskevien vahingonkorvausvaatimusten käsittelyjen osalta yleisissä tuomioistuimissa ja EU-oikeus on muutoinkin juurtunut myös yleiseen lainkäyttöön. Komitean mietinnön jälkeen on myös säädetty laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta. Lain mukaan Valtiokonttori on toimivaltainen käsittelemään keskitetysti valtioon kohdistuvia vahingonkorvausvaatimuksia. Sääntely ei kuitenkaan rajaa yleisten tuomioistuinten toimivaltaa vahingonkorvausasioissa. Valtiokonttorin lain mukaan

tekemään päätökseen säädetyistä valituskiellosta huolimatta toimivaltaa ei sinällään rajoiteta myöskään hallintotuomioistuinten osalta hallintolainkäyttöasioissa. Rajallinen ja järjestelmältään ainoastaan keskitetyn viranomaisasteen luonut laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta ei vastaakaan suoraan komitean esittämin kehittämistarpeisiin. Ehkä nykyään myöskään toisen lainkäyttölinjan asiaryhmän (veroasiat) asiantuntemusta suhteessa toisen lainkäyttölinjan rooteliin ja asiantuntemukseen (vahingonkorvausasiat) ei ole syytä erityisesti korostaa, vaikka siinäkin on oma asiallinen perusteensa. Toisaalta komitean näkemys asiantuntemuksen keskittämisestä perustuikin olennaisesti asiayhteyteen – hallinnollinen pääasia ja siihen liittyvä korvaus – yhdenmukainen käsittely prosessiekonomisesti samassa yhteydessä. Tällöin on otettava huomioon, että pääasian ratkaisu voi jo itsessään korvata tai korjata vahingon, lieventää sitä tai vahvistaa perustellusti viranomaisen päätöksen lainmukaisuuden ja korvausvaatimuksen perusteettomuuden. Korvausvaatimus voi siten joka tapauksessa tulla jo hallintotuomioistuimessa tosiasiallisesti huomioiduksi pääasiaa käsiteltäessä. Viranomaistoiminnan virheellisyyden arviointi kuuluu keskeisesti hallinto-tuomioistuinten tehtäväkenttään.

Komitean näkemyksissä keskeinen oikeusturvafunktio on joka tapauksessa siinä, että vahingonkorvausasioiden käsittelyn mahdollistaminen hallintotuomioistuimissa olisi yksityisille selkeämpää ja yksinkertaisempaa. Vahinkoa kärsinyt saisi sekä pääasian että korvausasian tutkittavaksi samassa tuomioistuimessa. Lisäksi se olisi samalla myös prosessiekonomista, koska korvausasiassa käsitellään paljolti samoja asioita kuin ratkaistaessa pääasiaa koskevaa muutoksenhakua. Niillä on usein välitön liityntä toisiinsa.

Mikäli komitean tuolloin ehdottamaan selvitystyöhön lähdetäisiin, samassa yhteydessä olisi perusteltua tarkastella hallintoriitasäätelyn täsmentämistä. Kuten mietinnössä todetaan, samanaikaisesti olisi perusteltua tarkastella myös muitakin yleisten tuomioistuinten ja hallintotuomioistuinten rajapintaan kuuluvia asiaryhmiä, kuten julkisyhteisön tekemiin sopimuksiin liittyvät korvaus- ja muut vaatimukset.

Ehdotuksen vaikutukset

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Erityisesti teitä pyydetään lausumaan niistä mahdollisista vaikutuksista, joita ei ole esityksessä otettu huomioon.

-

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne vahingonkorvauslakiin ehdotetuista muutoksista.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden lausunnon pääkohdat

Hallinto-oikeus kiinnittää lausunnossaan huomiota seuraaviin mietinnössä ehdotettuihin säännösmuutoksiin:

- Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen
- Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen
- Kannekiellon kumoaminen
- Oikeus korvaukseen muusta vapaudenmenetyksestä

Lisäksi hallinto-oikeus lausuu yleisiä huomioita vahingonkorvauslain uudistuksesta.

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentti)

Näkemykset kokoavasti

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen. Nykyistä vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momenttia ei tulisi poistaa, mutta se olisi perusteltua muuttaa sisällöltään. Tällöin olisi tarpeen säätää julkisen vallan käyttäjän tuottamusarviointia tai korvausvastuun edellytyksiä laajemmin erittelevä informatiivisempi säännös. Säännöksen olisi perusteltua sisältää mahdollisimman selkeästi ja yleisellä tasolla ne seikat, joihin olisi kiinnitettävä huomiota julkisen vallan käyttäjän tuottamusta tai korvausvastuun edellytyksiä laajemmin arvioitaessa. Mikäli yksityiskohtaisempi sääntely olisi vain omiaan synnyttämään liikaa uusia tulkintatilanteita ja arvioitaisiin, että oikeuskäytännön vakiintumisen kesto olisi ongelmallista, nykyinen sääntely olisi perusteltua säilyttää.

Yksityiskohtaiset perustelut

Vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan julkisyhteisöllä on vastuu julkista valtaa käytettäessä aiheutetusta vahingosta vain, milloin toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu. Korvausvastuun perusteeksi ei riitä pelkästään virhe tai laiminlyönti vaan lisäksi vaaditaan, että toiminta ei ole vastannut sille asetettavaa kohtuullista tasoa.

Mietinnön mukaan edellä mainittu niin sanottu standardisäännös tulisi poistaa. Poistaminen ei mietinnön mukaan suinkaan tarkoittaisi sitä, että sen perustana olevat seikat jäisivät vaille merkitystä. Ne olisivat mietinnön mukaan edelleen osa sitä tuottamusarviointia, jossa viranomaistoiminnan väitettyä virheellisyyttä tarkasteltaisiin. Huomioon voitaisiin edelleen ottaa muun muassa viranomaistehtävien luonne, merkitys ja kiireellisyys. Koska muutettavan sääntelyn perusteet olisivat mietinnön mukaan edelleen olemassa ja kun vielä otetaan huomioon mietinnössä

esiin tuotu oikeuskäytännön kehittyminen, herää kysymys, onko sääntelyä kuitenkaan perusteltua muuttaa?

Mietinnössä on muutamien oikeuskäytännössä esiintyneiden esimerkkien ohella perusteeksi muutokselle mainittu muun muassa standardisäännöksen vähäiseksi jäänyt oikeus- ja korvauskäytäntöä ohjaava vaikutus. Näin varmaankin oikeus- ja korvauskäytännön osalta, mutta se jäänee epäselväksi, miten on tilanne näitä menettelyjä edeltävien oikeudellisten arviointien osalta. Koska edellä mainitut muutettavan säännöksen perustana olevat seikat joka tapauksessa säilyisivät, nykyisen standardisäännöksen poistamiselle ei vaikuttaisi olevan välittömiä perusteita sellaisenaan. Selvyden vuoksi vaikuttaisi pikemminkin olevan syytä säilyttää nykyinen ainakin osiltaan standardisäännökseen uloskirjoitettu tulkintaa ohjaava taustaperuste, ellei säännöksen sanamuotoa haluttaisi muuttaa selkeämmäksi.

Mikäli nykyinen standardisäännös päätettäisiin poistaa, olisi perusteltua säätää julkisen vallan käyttäjän tuottamusarviointia tai korvausvastuun edellytyksiä laajemmin erittelevä informatiivisempi säännös. Säännöksen olisi perusteltua sisältää selkeästi ne seikat, joihin olisi kiinnitettävä huomiota julkisen vallan käyttäjän tuottamusta tai korvausvastuun edellytyksiä laajemmin arvioitaessa.

Lisäksi on todettava, että oikeusturva ja sen kehittäminen on oltava keskiössä, joskin perusteettomien korvaushakemusten merkittävän lisääntymisen uhka tulisi ottaa vakavasti. Tuomioistuinten ruuhkautuminen perusteettomilla oikeudenkäynneillä heikentää oikeusturvan asianmukaista takaamista oikeissa ja tarpeellisissa oikeudenkäynneissä. Käsittelyaika on osa oikeusturvaa.

Muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 2 momentti)

-

Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 4 §)

Näkemykset kokoavasti

Kohtuusseikkojen huomiointi suoraan vahingonkorvauslain sanamuodossa on perusteltua. Hallinto-oikeus kuitenkin toteaa, että muutoksenhaun ensisijaisuus ei ole pelkästään hyväksyttävä lähtökohta, kuten mietinnössä todetaan, vaan oikeusturvan tuottamisen, vahinkojen minimoimisen periaatteen ja erillisten prosessilajien selkeyden näkökulmasta välttämätön lähtökohta. Viranomaispäätösten lainmukaisuuden arviointi kuuluu ensisijaisesti hallintotuomioistuimille ja tämä tulee huomioida myös nyt vahingonkorvauslakia muutettaessa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Vahingonkorvauslain 3 luvun 4 §:n muutoksenhakuvaatimus edellyttää, että tuomioistuimen tai viranomaisen päätöksen vuoksi vahinkoa kärsinyt pyrkii ensin muutoksenhaun avulla saamaan virheen korjatuksi ja vahingon estetyksi. Jos muutoksenhaku laiminlyödään ilman pätevää syytä, vahingon kärsinyt menettää nykyisen lain mukaan oikeutensa vahingonkorvaukseen.

Mietinnön mukaan muutoksenhaun ensisijaisuus on edelleen hyväksyttävä lähtökohta. Se ilmentää yleistä vahingon minimoimisen periaatetta, jonka mukaan vahingon kärsineen on ryhdyttävä kaikkiin kohtuullisiksi katsottaviin toimiin vahingon estämiseksi tai sen vahingollisten vaikutusten rajoittamiseksi. Viranomaisen päätöksessä oleva virhe olisikin korjattava ja vahinko estettävä ensisijaisesti muutoksenhaun avulla. Mietinnössä todetaan asianmukaista olevan, että suoraan lain sanamuodosta ilmeni se, että kohtuusseikkojen sitä vaatiessa oikeutta korvaukseen ei menetettäisi muutoksenhaun laiminlyönnistä huolimatta.

Hallinto-oikeus katsoo, että kohtuusseikkojen huomiointi suoraan vahingonkorvauslain sanamuodossa on perusteltua. Hallinto-oikeus kuitenkin toteaa, että muutoksenhaun ensisijaisuus ei ole pelkästään hyväksyttävä lähtökohta, vaan oikeusturvan tuottamisen, vahingon minimoimisen periaatteen ja erillisten prosessilajien selkeyden näkökulmasta välttämätön lähtökohta. Viranomaispäätösten lainmukaisuuden arviointi kuuluu ensisijaisesti hallintotuomioistuimille ja tämä tulee huomioida myös nyt vahingonkorvauslakia muutettaessa. Julkisoikeudellista toimintaa säätelevät runsaat eritasoiset säädökset, ja ne raamittavat viranomaisen harkintavaltaa vaihtelevasti. Hallintotuomioistuinten tehtävänä on valitusten kautta antaa oikeusturvaa ja nimenomaisesti arvioida, onko tehty päätös lainsäädännön mukainen ja onko harkintavaltaa käytetty lainsäädännön kussakin tapauksessa sallimissa rajoissa. Oikeuskäytännöllä on tässä asiaryhmittäin ja asioittain vaihtelevassa tulkinnallisessa julkisoikeudellisessä kokonaisuudessa oma tärkeä roolinsa. Huomionarvoista lisäksi on, että hallintoprosessissa käsiteltävän pääasian ratkaisu voi jo itsessään korvata tai korjata vahingon, lieventää sitä tai vahvistaa perustellusti viranomaisen päätöksen lainmukaisuuden ja korvausvaatimuksen perusteettomuuden.

Kannekiellon kumoaminen (voimassa olevan lain 3 luvun 5 §)

Näkemykset kokoavasti

Kannekiellon kumoaminen. Vahingonkorvauslain 3 luvun 5 § tulisi päivittää ja muutosten yhteydessä olisi sisällöllisesti huomioitava tuomioistuinten erityis-asema. Säännöstä ei tulisi kumota. Tuomioistuinten osalta kannerajoituksesta ei ole perusteltua luopua. Hallintoviranomaisten ratkaisujen lainmukaisuus tulee tutkia ensisijaisesti hallintolainkäytön järjestyksessä ensiasteena hallinto-oikeuksissa. Vastaavasti hallinto-oikeuksien päätösten oikeellisuuden arviointi on mahdollista saattaa korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäväksi. Mainittua säännöstä muutettaessa olisikin perusteltua ottaa huomioon myös lainkäyttölinjojen erillisuus. Perustuslaillisesti turvattu tuomioistuimen riippumattomuus ja lainkäyttölinjojen erillisuus voisivat hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan edellyttää perustellusti sitäkin, että mahdollinen korvausvaatimus hallinto-oikeutta kohtaan tulisi käsitellä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Toisen lainkäyttölinjan

tuomioistuimen ei ole perusteltua arvioida toisen lainkäyttölinjan tuomioistuimen lainkäyttöpäätöstä ja sen yhteydessä tapahtunutta riippumatonta toimintaa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Vahingonkorvauslain 3 luvun 5 §:n mukaan kannetta valtioneuvoston, ministeriön, valtioneuvoston kanslian, tuomioistuimen tai tuomarin päätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta ei saa nostaa, ellei päätöstä ole muutettu tai kumottu taikka ellei virheen tehnyttä ole todettu syylliseksi virkarikokseen tai velvoitettu korvaamaan vahinkoa. Milloin hallintoviranomaisen päätökseen on haettu muutosta valtioneuvostolta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta tai virkaylioikeudelta, päätöksestä aiheutuneen vahingon korvaamisesta ei saa nostaa kannetta siltä osin kuin päätös on jäänyt pysyväksi.

Mietinnön mukaan edellä mainittu pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Korvauskannetta ei siten voisi jättää enää tutkimatta sillä perusteella, että viranomaisen tai tuomioistuimen päätöstä ei ole kumottavaksi ehdotetussa pykälässä tarkoitetulla tavalla muutettu tai kumottu tai virheen tehnyttä ole todettu syylliseksi virkarikokseen tai tuomittu korvausvelvolliseksi. Mietinnön mukaan pykälän kumoamisesta huolimatta vahingon kärsineellä olisi vahingonkorvauslain 3 luvun 4 §:n mukaisesti velvollisuus hakea korjausta päätökseen, jolla virhe on aiheutettu.

Hallinto-oikeus toteaa, että vahingonkorvauslain 3 luvun 5 § on osiltaan vanhentunut ja siinä mielessä sen muuttaminen on tarpeen. Virkaylioikeus on lakkautettu, valtioneuvosto ei ole muutoksenhakuaste ja säännöksessä ei ole mainittu hallinto-oikeuksia.

Mietinnössä on todettu, että kannekiellon tarkoituksena on suojata oikeusastejärjestystä ja estää se, että alempi tuomioistuin joutuisi tutkimaan ylemmän tuomioistuimen päätöksen oikeellisuuden. Toiseksi kiellolla on voitu varmistaa se, että hallintoviranomaisten ratkaisujen oikeellisuus tutkitaan ensisijaisesti hallintolainkäytön järjestyksessä. Mietinnössä mainitaankin, että näiltä osin kannekiellolle on olemassa edelleen varteen otettavia perusteita.

Mietinnön mukaan riittävän painavaa perustetta ei ole enää esitettävissä valtioneuvoston tai sen ministeriöiden päätöksiä koskevalle kannekiellolle. Nämä päätökset ovat yleensä valituskelpoisia, jolloin tuomioistuinkontrolli voidaan muutoksenhaulla joka tapauksessa kohdistaa rajoituksetta näihin päätöksiin. Hallinto-oikeus yhtyy tältä osin mietinnössä esitettyyn ja toteaa, että mainitut perusteet tukevat välillisesti juuri sitä, että muutoksenhakuja käsittelevien hallintotuomioistuinten osalta kannekielto tulisi säilyttää, kuten hallinto-oikeus jäljempänä perustelee näkemystään.

Mietinnön mukaan myös tuomioistuinten päätöksiä koskevan kannekiellon tarpeellisuutta on tarkasteltava uudelleen. Mietinnössä on säännöksen kumoamisen perusteluina esitetty, että kannekielto voisi jo itsessään olla Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan tai perustuslain 21 §:n vastainen rajoittaessaan oikeutta saada korvausasia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vastaavasti on arvioitu, että kun osaksi kannevaatimuksen perustelut voisivat nojautua osin unionin oikeuden rikkomiseen tai ihmisoikeussopimuksen velvoitteisiin ja osin kansalliseen lakiin, olisi epätyydyttävää, jos osa perusteista olisi jätettävä käsittelemättä kannekiellon vuoksi. Hallinto-oikeus näkee asian toisella tavalla. Kannekielto ei estä kanteen tutkimista, vaan asettaa sille eräitä hyvin perusteltuja rajoituksia liittyen oikeusastejärjestykseen, tuomioistuinten riippumattomuuteen ja lainkäyttölinjojen tehtävien erillisyyteen. Kanteen rajoituksesta mahdollisesti juontuva edellä mainittu kanteen perusteiden jakautumisen käsittelyyn liittyvä epätyydyttävyys vaikuttaa oikeuskäytäntö huomioden enemmänkin harvinaiselta ja jopa teoreettiselta ongelmalta (ks. esim. KKO 2013:58, kohta 33).

Hallinto-oikeus katsoo, että vahingonkorvauslain 3 luvun 5 § tulisi päivittää ja muutosten yhteydessä olisi sisällöllisesti huomioitava tuomioistuinten erityisasema. Säännöstä ei tulisi kumota. Tuomioistuinten osalta kannerajoituksesta ei ole perusteltua luopua. Mainittua säännöstä muutettaessa olisikin perusteltua ottaa huomioon myös lainkäyttölinjojen erillisuus. Perustuslaillisesti turvattu tuomioistuimen riippumattomuus ja lainkäyttölinjojen erillisuus edellyttäisivät hallinto-oikeuden näkemyksen mukaan perustellusti sitäkin, että mahdollinen korvausvaatimus hallinto-oikeutta kohtaan tulisi käsitellä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Toisen lainkäyttölinjan tuomioistuimen ei tule arvioida toisen lainkäyttölinjan tuomioistuimen lainkäyttöpäätöstä ja sen yhteydessä tapahtunutta riippumatonta toimintaa. Säännöksen kumoamista vastaan puhuu myös edellä mainitun vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 2 momentin niin sanotun standardisäännöksen mahdollinen poistaminen nyt uudistuksen yhteydessä.

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

-

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

-

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ää ja 7 luvun 1 §:ää koskevat muutosehdotukset.

-

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

Näkemykset kokoavasti

Mietinnössä ei ole riittävästi arvioitu muun muassa sitä, millä perusteella hallintopäätöksillä ratkaistavia muita kuin rikosperusteisia vapaudenriistoja koskevan vahingonkorvausvaatimuksen esittämiselle ei olisi muutoksenhakuvaatimusta tai kannekieltoa. Ehdotetun lain 11 §:n mukaan korvauksen voisi saada, jos vapauden menetykseen tai rajoitukseen ei ole ollut laillisia edellytyksiä. Laillisten edellytysten puute voi johtua useasta eri olosuhteesta, joista osaa on pidettävä moitittavampina kuin toisia. Esimerkiksi erilaiset menettelyvirheet eivät muutoksenhaussa aina johda sellaisenaan päätöksen kumoamiseen, vaikka tietty virhe sinänsä todettaisiin. Ehdotettu lakimuutos ei näyttäisi tekevän eroa siitä, millä perusteella lailliset edellytykset puuttuvat, vaikka eri perusteiden arviointia ja punnintaa olisi syytä tarkemmin tehdä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Oikeus korvaukseen muusta vapaudenriistosta. Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista. Mietinnön mukaan laki perustuisi tuottamuksesta riippumattomalle ankaralle vastuulle ja laki koskisi korvausta myös muista kuin rikosperusteisista vapaudenmenetyksistä, muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon mukaisista toimista (lakiehdotuksen 11 §). Mietinnössä sinänsä todetaan, että ”muut vapauden menetystä ja rajoitusta koskevat tilanteet eivät ole täysin verrannollisia rikosperusteisiin vapauden menetyksiin ja rajoituksiin, joissa rikosprosessin lopputuloksen perusteella voidaan todeta, onko henkilö syytön ja oikeutettu korvaukseen.” Mietinnössä ei kuitenkaan ole riittävän perusteellisesti ja monipuolisesti pohdittu tällaisten muiden vapaudenriistojen eri tilanteita ja muun muassa muutoksenhakujärjestelmää ennen päättymistä siihen lopputulokseen, että muut kuin rikosperusteiset vapaudenriistot voisivat tulla korvattavaksi ankaran vastuun perusteella ja samassa menettelyssä kuin rikosperusteiset vapaudenriistot. Mietinnössä ei ole lainkaan arvioitu muun muassa sitä, millä perusteella hallintopäätöksillä ratkaistavia muita kuin rikosperusteisia vapaudenriistoja koskevan vahingonkorvausvaatimuksen esittämiselle ei olisi muutoksenhakuvaatimusta tai kannekieltoa. Ehdotetun lain 11 §:n mukaan korvauksen voisi saada, jos vapauden menetykseen tai rajoitukseen ei ole ollut laillisia edellytyksiä. Laillisten edellytysten puute voi johtua useasta eri olosuhteesta, joista osaa on pidettävä moitittavampina kuin toisia. Esimerkiksi erilaiset menettelyvirheet eivät muutoksenhaussa aina johda sellaisenaan päätöksen kumoamiseen, vaikka tietty virhe sinänsä todettaisiin. Ehdotettu lakimuutos ei näyttäisi tekevän eroa siitä, millä perusteella lailliset edellytykset puuttuvat, vaikka eri perusteiden arviointia ja punnintaa olisi syytä tarkemmin tehdä.

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisilain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki rajavartiolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Saukko Petri

Itä-Suomen hallinto-oikeus - Itä-Suomen hallinto-oikeus